

Η ΤΟΞΙΚΟΜΑΝΙΑ ΑΠΟ ΙΑΤΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΠΟΨΕΩΣ

ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΙΩΑΚΕΙΜΟΓΛΟΥ

ΜΕΓΑΛΕΙΟΤΑΤΕ

Ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν μετὰ μεγάλης χαρᾶς ὑποδέχεται τὴν Ὑμετέραν Μεγαλειότητα καὶ ὑποβάλλει εὐλαβῶς τὰς θερμὰς αὐτῆς εὐχαριστίας διὰ τὸ ζωηρὸν ἐνδιαφέρον τὸ ὁποῖον πάντοτε ἡ Ὑμετέρα Μεγαλειότης ἐπιδεικνύει ὑπὲρ τοῦ ἀνωτάτου πνευματικοῦ ιδρύματος τῆς χώρας.

Συμφώνως μὲ τὰ ἀκαδημαϊκὰ θέσμια ὁ πρόεδρος τῆς Ἀκαδημίας, κατὰ τὴν πανηγυρικὴν συνεδρίαν τοῦ Δεκεμβρίου, πραγματεύεται, κατὰ τρόπον εὐληπτον, θέμα τῆς εἰδικότητος αὐτοῦ. Διὰ τὴν σημερινὴν ὁμιλίαν ἐξέλεξα ἐν θέμα τὸ ὁποῖον παρουσιάζει μέγιστον ἐνδιαφέρον ἀπὸ ἐπιστημονικῆς καὶ κοινωνικῆς ἐπόψεως. Θὰ ὁμιλήσω *Περὶ τῆς τοξικομανίας ἀπὸ ἰατρικῆς καὶ κοινωνικῆς ἀπόψεως.*

Ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων εἶναι γνωστὸν ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐθίζεται εἰς φάρμακα καὶ μάλιστα τὰ πλέον δραστικά, τὰ ὁποῖα ὁ λαὸς καλεῖ δηλητήρια. Δέον νὰ τονισθῇ ὅτι ἐν τῇ ἐπιστήμῃ δὲν δύναται νὰ γίνῃ διάκρισις ἀφ' ἐνὸς φαρμάκων καὶ ἀφ' ἑτέρου δηλητηρίων. Τὰ φάρμακα εἶναι χημικὰ σώματα, τὰ ὁποῖα ἐπιδρῶν καθ' οἰονδήποτε τρόπον ἐπὶ τῶν ζώντων κυττάρων. Διὰ τὴν ἐπιστημονικὴν ἔρευναν εἶναι ἀδιάφορον, ἐὰν πρόκειται περὶ ἐνὸς μονοκυττάρου ὀργανισμοῦ π.χ. περὶ μιᾶς ἀμοιβάδος ἢ περὶ ἐνὸς ὀργανισμοῦ ἀποτελουμένου ἀπὸ πολλὰ κύτταρα π. χ. ἐνὸς ἀνθρώπου.

Ἐν τῇ Ἰατρικῇ χρησιμοποιοῦμεν πολλὰ χημικὰ σώματα, ἥτοι φάρμακα ὡς ἱαματικά οὐσίας, ὡς γιαιτρικά, κατὰ τὴν λαϊκὴν ἔκφρασιν. Ἐὰν ὅμως τὸ φάρμακον προκαλέσῃ σοβαρὰς ἀνεπιθυμητοὺς ἐνεργείας ἢ καὶ τὸν θάνατον, τότε γίνεται λόγος περὶ δηλητηρίου. Ἐν τούτοις δὲν δυνάμεθα νὰ χωρίσωμεν ἱαματικὴν ἀπὸ δηλητηριώδη ἐνέργειαν, οὔτε δυνάμεθα νὰ κατατάξωμεν τὰ διάφορα χημικὰ σώματα εἰς δύο ὁμάδας, δηλαδή τὴν τῶν δηλητηρίων καὶ τὴν τῶν ἱαματικῶν οὐσιῶν. Ὁ ἐνῆλιξ ἄνθρωπος λαμβάνει ἡμερησίως μὲ τὰ διάφορα σιτία 10-12γρ. μαγειρικοῦ ἁλατος. Ἐξ ἄλλου τὸ ἅλας τοῦτο, ἥτοι τὸ χλωριούχον νάτριον, χρησιμοποιεῖται ὡς ἱαματικὴ οὐσία. Εἶναι ὅμως καὶ δηλητήριον. Εἶναι γνωστὴ θανατηφόρος δηλητηρίασις κόρης λαβούσης 250 γραμμ. χλωριούχου νατρίου διὰ νὰ ἀπαλλαγῇ παρασίτων τοῦ ἐντέρου. Ἀπὸ τὸ παράδειγμα τοῦτο προκύπτει ὅτι ἡ ἐνέργεια τοῦ φαρμάκου ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν δόσιν. Ἐξαρτᾶται ὅμως καὶ ἀπὸ τὴν κατάστασιν τοῦ ἀσθενοῦς. Ὑπάρχουν μορφομανεῖς, οἱ ὁποῖοι λαμβάνουν ἡμερησίως 4 γρ. μορφίνην, ἐνῶ τοιαύτη δόσις, ἀσφαλῶς θὰ ἐπέφερε τὸν θάνατον,

ἐὰν ἐλαμβάνετο ἀπὸ ἄνθρωπον μὴ ἐθισθέντα εἰς τὴν μορφίνην. Εἰς ἄλλας περιπτώσεις συμβαίνει τὸ ἀντίθετον. Ἐὰν π. χ. ὁ ἰατρὸς δώσει ἐπὶ καρδιοπαθείας ἐπανειλημμένως δακτυλίτιδα, ἡ καρδία καθίσταται πλέον εὐαίσθητος εἰς τὸ φάρμακον τοῦτο. Ἐκ τῶν παραδειγμάτων τούτων καταφαίνεται ὅτι ἀπὸ ἐπιστημονικῆς ἐπόψεως δὲν δύναμεθα νὰ χωρίσωμεν τὰς χημικὰς οὐσίας εἰς φάρμακα καὶ δηλητήρια. Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος διατὶ ὁμιλοῦμεν περὶ φαρμάκων προκαλούντων τοξικομανίαν.

Ἄλλο «ναρκωτικὸν» δὲν εἶναι δόκιμος, διότι ὑπάρχουν φάρμακα τὰ ὅποια προκαλοῦν τοξικομανίαν, ὅπως ἡ κοκαΐνη, ἡ ἀμφεταμίνη καὶ ἄλλα, τὰ ὅποια δὲν ναρκώθουν τὸ κεντρικὸν νευρικὸν σύστημα ἀλλὰ τὸ διεγείρουν.

Τὰ περισσότερα τῶν φαρμάκων τὰ ὅποια μᾶς ἐνδιαφέρουν ἐνταῦθα χρησιμοποιοῦνται ἐν τῇ ἰατρικῇ ὡς ἀναλγητικά. Ἡ μορφίνη καὶ τὰ ἀναπληρωματικὰ αὐτῆς κατευνασθῶν κάθε εἶδους πόνου. Ἄλλ' ἔχει μόνον ὁ πόνος, ἀλλὰ καὶ ἄλλα δυσάρεστα αἰσθήματα, ὅπως ὁ κάματος, ἡ πείνα κ.τ.λ., ὑποχωροῦν διὰ τῆς μορφίνης. Οἱ Κινέζοι λέγουσιν διὰ τὸ ὅπιον, ἐξ οὗ λαμβάνεται ἡ μορφίνη, ὅτι ὅταν καπνίζουσιν ἢ τρώουσιν ὅπιον λησμονοῦν τὸ παρελθόν, περιφρονοῦν τὸ παρὸν καὶ ἀδιαφοροῦν διὰ τὸ μέλλον.

Ἄλλο «Ομηρος (Ὀδύσσεια δ' 221) ἀναφέρει:

νηπενθὲς τ' ἄχολόν τε, κακῶν ἐπίληθον ἅπαντων.

Κατὰ τὴν γνώμην τοῦ περιφήμου Γερμανοῦ φαρμακολόγου Schmiedeberg, τὴν ὁποίαν ἀσπάζομαι καὶ ἐγώ, τὸ *νηπενθὲς* τοῦτο εἶναι ὅπιον.

Οἱ διάφοροι ἄνθρωποι περιγράφουσιν κατὰ διάφορον τρόπον τὴν ψυχικὴν κατάστασιν εἰς τὴν ὁποίαν ἄγει ἡ μορφίνη. Πάντες συμφωνοῦν ὅτι πρόκειται περὶ εὐχαρίστου καταστάσεως, δηλαδή περὶ εὐφορίας.

Ἄλλο ἰατρὸς δὲν δύναται νὰ θεραπεύσῃ πᾶσαν νόσον, εἶναι ὅμως θεῖον δῶρον ὅτι δύναται νὰ ἀπαλλάξῃ τὸν ἀσθενῆ του ἀπὸ τὸ μαρτύριον τοῦ πόνου. *Divinum est sedare dolorem* ἔλεγον οἱ παλαιότεροι ἰατροί. Τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι ἐπιτρέπεται εἰς κάθε εἶδους πόνου νὰ δώσωμεν μορφίνη. Θὰ ἀπετέλει π. χ. βαρὺ ἰατρικὸν σφάλμα νὰ παραγγείλωμεν μορφίνη ἐπὶ ρευματικῶν πόνων ἢ νευραλγιῶν. Πρόκειται περὶ χρονίων καταστάσεων εἰς τὰς ὁποίας ἡ παρατεταμένη ἐφαρμογὴ τῆς μορφίνης θὰ προεκάλει ἀσφαλῶς μορφινομανίαν.

Οἱ μεγάλοι κοινωνικοὶ κίνδυνοι οἱ προκύπτοντες ἀπὸ τὸν ἐθισμόν τῶν ἀνθρώπων εἰς τὸ ὅπιον, τὸ κύριον συστατικὸν αὐτοῦ τὴν μορφίνην, καὶ εἰς ἄλλα φάρμακα, ἠνάγκασαν τὰ διάφορα Κράτη νὰ προβοῦν εἰς διεθνεῖς συμφωνίας πρὸς περιορισμόν τοῦ κακοῦ. Τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1925 ὑπεγράφη εἰς τὴν Κοινωνίαν τῶν Ἑθνῶν ἐν Γενεύῃ διεθνὴς σύμβασις διὰ τῆς ὁποίας τὰ διάφορα κράτη ἀνελάμβανον τὴν ὑποχρέωσιν νὰ λάβουν μέτρα διὰ τὸν ἔλεγχον τῆς πωλήσεως καὶ διαθέσεως τῶν «ναρκωτικῶν». Οὕτω

καλεῖ ὁ παρ' ἡμῖν ἰσχύων νόμος 5539 τῆς 15ης Ἰουλίου 1932 τὰ φάρμακα τὰ ὅποια προκαλοῦν τοξικομανίαν.

Εἰς τὸν ρηθέντα νόμον ὑπάγονται : 1) τὸ ὄπιον. 2) ἡ μορφίνη. 3) ἡ ἠρωΐνη. 4) ἡ κοκαΐνη. 5) πᾶν σκεῦασμα περιέχον ποσότητα μεγαλυτέραν τῶν 0,2% μορφίνης ἢ 0,1% κοκαΐνης ἢ ἠρωΐνης εἰς οἰανδήποτε ποσότητα. 6) ἡ εὐκοδάλη. 7) ἡ δικωδίδη. 8) ἡ διλανδίδη. 9) ἡ ἀκεδικόνη. 10) ἡ παραμορφάνη. 11) ἡ Ἰνδικὴ κάνναβις (χασίς). Ἐπίσης ἡ κωδεΐνη, ἡ διονίνη καὶ ἡ θηβαΐνη. Τὰ φάρμακα ταῦτα δὲν προκαλοῦν μὲν τοξικομανίαν, δύνανται ὅμως σχετικῶς εὐκόλως νὰ μετατραποῦν εἰς παράγωγα λίαν ἐπικίνδυνα ἀπὸ ἐπόψεως τοξικομανίας.

Ἡ Ἑλλάς ἐφήρμοσε τὸ αὐστηρότερον σύστημα ἐλέγχου τῶν φαρμάκων τὰ ὅποια προκαλοῦν τοξικομανίαν. Ἡ κατεργασία, εἰσαγωγή καὶ πώλησις αὐτῶν εἶναι ἀποκλειστικὸν δικαίωμα τοῦ Κράτους καὶ ἀνήκει εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Κοινωνικῆς Προνοίας.

Αἱ διατάξεις τῆς Διεθνοῦς Συμβάσεως τοῦ ἔτους 1925 δὲν ἦσαν ἐπαρκεῖς διὰ νὰ προφυλάξουν τὴν Δημοσίαν ὑγίαν εἰς τὰ διάφορα κράτη. Ἐπηκολούθησαν δύο ἀκόμη διεθνεῖς συμβάσεις ὑπογραφεῖσαι εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη τὸν Ἰούλιον τοῦ 1931 καὶ τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1946. Ἡ Ἑλλάς ἀφ' ἐνὸς ἐκύρωσε διὰ νόμων τὰς διεθνεῖς συμβάσεις ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐξέδωκε Β. Διατάγματα κανονίζοντα τὰ τῶν φαρμάκων, τὰ ὅποια προκαλοῦν τοξικομανίαν. Ἰδιαιτέραν σημασίαν ἔχει τὸ Β. Διατάγμα τῆς 10ης Σεπτεμβρίου 1937. Κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ Διατάγματος τούτου συνταγαὶ ἀναγράφουσαι «ναρκωτικὰ» ἐκδίδονται ἐπὶ διπλοτύπων φερόντων ἐπὶ τοῦ ἄνωθι μέρους ἐκτύπως αὐξοῦντα ἀριθμὸν, τὸ ὄνοματεπώνυμον, τὴν εἰδικότητα καὶ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἐκδίδοντος τὴν συνταγὴν ἰατροῦ ἢ ὀδοντιάτρου. Οὗτοι ὀφείλουσι νὰ ἐκτυπώσων εἰς δέσμας (μπλόκ) διπλότυπα συνταγῶν καὶ νὰ ζητήσων παρὰ τοῦ οἰκείου Ὑγειονομικοῦ Κέντρου τὴν θεώρησιν αὐτῶν. Ὁ ἰατρὸς ὀφείλει νὰ ἀναγράψῃ ἐπὶ ἐκάστης συνταγῆς διὰ μελάνης εὐαναγνώστως, τὸ ὄνοματεπώνυμον καὶ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἀσθενοῦς, καθὼς καὶ τὴν ἡμερομηνίαν. Τὰ αὐτὰ στοιχεῖα δέον νὰ ἀναγραφοῦν καὶ ἐπὶ τοῦ στελέχους, τὸ ὅποιον κρατεῖ ὁ ἰατρὸς. Κατὰ τὴν ἀναγραφὴν δηλαδὴ τῶν «ναρκωτικῶν» λαμβάνονται προφυλάξεις τὰς ὁποίας ὀρίζουσι αἱ Τράπεζαι διὰ τὴν ἔκδοσιν ἐπιταγῶν.

Προκειμένου περὶ ἀναγραφῆς μεγάλων δόσεων π. χ. ἐπὶ ἀνιάτων νοσημάτων, ὁ ἰατρὸς ὀφείλει νὰ προκαλέσῃ εἰδικὴν ἄδειαν. Τὸ ἄρθρον 3 τοῦ Ἀναγκαστικοῦ Νόμου 2430 τῆς 1ης Ἰουλίου 1940 ὀρίζει τὰ ἑξῆς: «Ἀπαγορεύεται εἰς τοὺς φαρμακοποιούς ἢ χορήγησις ναρκωτικῶν φαρμάκων πρὸς ἡμερησίαν χρῆσιν εἰς ποσότητα ἀνωτέραν τῆς ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Φαρμακοποιίας ἐπιτρεπομένης ἡμερησίας δόσεως, καὶ ἂν ἀκόμη ἀναγράφεται ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ τοιαύτη, ἐκτὸς τῶν περιπτώσεων, καθ' ἃς ἐξεδόθη εἰδικὴ ἄδεια τοῦ Ὑπουργείου Κοινωνικῆς Προνοίας, μετὰ γνωμάτευσιν τῆς Ἐπιτροπῆς Ναρκωτικῶν».

Ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη ἀποτελεῖται ἀπὸ ἐπιστήμονας, ἐδρεύει εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Κοινωνικῆς Προνοίας καὶ γνωματεύει ἐπὶ παντὸς ζητήματος σχετικοῦ μετὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν Νόμων καὶ Διαταγμάτων τῶν ἀφορώντων εἰς τὰ φάρμακα τὰ προκαλοῦντα τοξικομανίαν.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω προκύπτει ὅτι ἡ Ἑλλάς ἀνταποκρίνεται πλήρως εἰς τὰς ὑποχρεώσεις, τὰς ὁποίας ἔχει ἀναλάβει διὰ τῆς ὑπογραφῆς τῶν διεθνῶν συμβάσεων διὰ τὴν καταπολέμησιν τῆς τοξικομανίας. Δέον ἐπίσης νὰ ἐξαρθῇ ὁ ζῆλος καὶ ἡ εὐσυνειδησία τῶν Ἑλληνικῶν ἀστυνομικῶν ἀρχῶν διὰ τὴν καταδίωξιν τῶν λαθρεμπόρων («ναρκωτικῶν»).

Ὅτε τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1925 ὑπεγράφη ἐν Γενεύῃ ἡ πρώτη διεθνὴς σύμβασις ἐπὶ τῷ σκοπῷ καταπολεμήσεως τῆς τοξικομανίας, ὁ ἀριθμὸς τῶν συνθετικῶς λαμβανομένων παραγῶγων τῆς μορφίνης ἦτο μικρὸς. Ἐκ τούτων τὸ σπουδαιότερον ἦτο ἡ ἠρωΐνη. Ἡ ἠρωΐνη δὲν ὑπάρχει εἰς τὸ ὄπιον, δύναται ὅμως νὰ ληφθῇ συνθετικῶς κατὰ μέθοδον σχετικῶς ἀπλῆν ἀπὸ τὴν μορφίνην ἢ κωδεΐνην. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τόσας ἄλλας συνθέσεις νέων φαρμάκων, αἱ ὁποῖαι μεγάλως προήγαγον τὴν Ἱατρικὴν, ἡ συνθετικὴ παρασκευὴ τῆς ἠρωΐνης, ὅχι μόνον δὲν ἀφέλησε τὴν ἀσχουσαν ἀνθρωπότητα, ἀλλ' ἐπέφερεν εἰς πολλοὺς ἀνθρώπους ἀνεπανορθώτους βλάβας. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν παυσίπονον ἐνέργειαν, ἡ ἠρωΐνη δρᾷ τρεῖς φορὰς ἰσχυρότερον τῆς μορφίνης. Παραλλήλως ὁ κίνδυνος ἐθισμού εἶναι πολὺ μεγαλύτερος καὶ ἡ ἠρωΐνομανία εἶναι πολὺ δυσκολώτερον νὰ θεραπευθῇ παρὰ ἡ μορφομανία. Ἐνῶ οἱ μορφομανεῖς λαμβάνουν τὴν μορφίνην δι' ὑποδορίων ἐνέσεων, οἱ ἠρωΐνομανεῖς λαμβάνουν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, τὴν ἠρωΐνην διὰ τῆς ρινός, καθ' ὃν τρόπον λαμβάνεται ὁ ταμβάκος. Εἶναι γνωστὸν ὅτι καὶ οἱ κοκαΐνομανεῖς προτιμοῦν τὴν διὰ τῆς ρινός λήψιν τοῦ φαρμάκου. Ὑπάρχουν καὶ τοξικομανεῖς οἱ ὁποῖοι λαμβάνουν συγχρόνως ἠρωΐνην καὶ κοκαΐνην. Ἡ ἠρωΐνη φθάνει ταχύτατα ἀπὸ τὸν βλενογόνον τῆς ρινός εἰς τὸ κεντρικὸν νευρικὸν σύστημα. Ἡ ὑπὸ τῶν ἠρωΐνομανῶν λαμβανομένη ποσότης ἠρωΐνης ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸν βαθμὸν τοῦ ἐθισμού.

Ἐνῶ ἐπὶ φυσιολογικῶς ἔχοντος ἀνθρώπου 5 χιλ. φέρουν εὐφορίαν, παρετηρήθησαν ἠρωΐνομανεῖς μετὰ ἡμερησίαν κατανάλωσιν δύο καὶ πλέον γραμμαρίων.

Οἱ μεγάλοι κίνδυνοι ἐκ τῆς καταχρήσεως τῆς ἠρωΐνης ἠνάγκασαν τὰ διάφορα Κράτη νὰ λάβουν αὐστηρὰ μέτρα. Παρ' ἡμῶν ἀπηγορεύθη πρὸ 30 περίπου ἐτῶν ἡ κυκλοφορία τῆς ἠρωΐνης καὶ τὸ ἀπόθεμα τῆς Κρατικῆς Φαρμακαποθήκης εἰς ἠρωΐνην κατεστράφη. Τὸ παράδειγμα τῆς Ἑλλάδος ἠκολούθησαν τὰ περισσότερα Κράτη. Μόνον 5 Κράτη, μετὰξὺ τῶν ὁποίων συγκαταλέγονται δυστυχῶς ἡ Ἀγγλία, ἡ Γαλλία καὶ ἡ Ἰταλία, ἐπιτρέπουν σήμερον τὴν ἐφαρμογὴν τῆς ἠρωΐνης ἐν τῇ Θεραπευτικῇ, ἐνῶ εἶναι βέβαιον ὅτι δὲν ὑπάρχουν περιπτώσεις, ὅπου ὁ ἰατρὸς θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπι-

τύχη με ήρωΐνην καλύτερα θεραπευτικά αποτελέσματα παρά με μορφίνην ἢ τὰ παράγωγα αὐτῆς.

Κατὰ τὰ τελευταῖα δέκα ἔτη ἡ συνθετικὴ παρασκευὴ φαρμάκων μετὰ τὰς φαρμακολογικὰς ιδιότητας τῆς μορφίνης ἐπετέλεσε τεραστίας προόδους. Ἀπεδείχθη ὅτι ὄχι μόνον ἐνώσεις αἱ ὁποῖαι συγγενέουν χημικῶς μετὰ τὴν μορφίνην, ὅπως ἡ ἠρωΐνη, ἡ εὐκοδάλη, ἡ διλαυδίδη, ἡ δικωδίδη καὶ ἄλλα ἔχουν τὴν πολύτιμον παυσίπονον ἐνέργειαν τῆς μορφίνης, ἀλλὰ καὶ ἐνώσεις οὐδόλως συγγενέουσαι μετὰ τὴν μορφίνην. Τοιοῦτον φάρμακον εἶναι ἡ δολαντίνη, ἣτις φέρεται καὶ ὑπὸ πολλὰ ἄλλα ὀνόματα (δεμερόλη, πεθιδίνη, μεπεριδίνη κ.τ.λ.). Τὸ φάρμακον τοῦτο ἐφηρμόσθη τὸ πρῶτον ἐν τῇ Ἱατρικῇ τῷ 1939. Οἱ πρῶτοι ἱατροί, οἵτινες τὸ ἐφήρμωσαν, ἐτόνιζον ὅτι δὲν φέρει ἐθισμόν. Ἐν ἔτος ἀργότερον ἐδημοσιεύοντο εἰς ἱατρικὰ περιοδικὰ περιπτώσεις δολαντινομανίας. Ἐν τούτοις ὁ παρασκευαστὴς ἐξηκολούθει νὰ διαφημίζῃ τὴν δολαντίνην ὡς φάρμακον κατάλληλον διὰ τὴν θεραπείαν νευραλγιῶν, ἀθριτίδων καὶ ἄλλων ἀλγεινῶν καταστάσεων ὅπου, καθὼς ἀνεφέραμεν ἀνωτέρω, ἡ ἐφαρμογὴ παυσίπονου φαρμάκου προκαλοῦντος τοξικομανίαν ἀποτελεῖ βαρὺ ἱατρικὸν σφάλμα. Θὰ ἠδυνάμην νὰ ἀναφέρω καὶ ἄλλας περιπτώσεις συνθετικῶν φαρμάκων διὰ τὰ ὁποῖα εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἐφαρμογῆς των νομίζεται ὅτι δὲν προκαλοῦν τοξικομανίαν, ἐνῶ προοιούσης τῆς ἐφαρμογῆς των ἀποδεικνύεται ὅτι πρέπει νὰ ὑπαχθῶν εἰς τὰς διατάξεις τῶν περὶ «ναρκωτικῶν» νόμων. Τοιοῦτον μέτρον δέον νὰ ἐφαρμόζηται εἰς διεθνῇ κλίμακα, διότι, ἐὰν ἐν «ναρκωτικῶν» πωλῆται ἐλευθέρως εἰς ἓν Κράτος καὶ εἰς ἄλλο Κράτος ἐλέγχεται, καθ' ὃν τρόπον ἡ μορφίνη, τὸ λαθρεμπόριον εἶναι εὐκόλον. Καὶ εἰς τὸ πεδίου τοῦτο μόνον διὰ τῆς συνεργασίας τῶν διαφόρων κρατῶν δύνανται νὰ ἐξασφαλισθῶν τὰ συμφέροντα τῆς Δημοσίας ὑγείας.

Ἡ συνεργασία αὕτη ἐξασφαλίζεται κυρίως διὰ δύο διεθνῶν ἐπιτροπῶν ἧτοι τῆς Ἐπιτροπῆς Ναρκωτικῶν τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν καὶ τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐμπειρογνωμόνων τῆς Παγκοσμίου Ὀργανώσεως Ὑγείας, διὰ τὰ φάρμακα τὰ προκαλοῦντα τοξικομανίαν. Ἐνῶ εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν Ναρκωτικῶν ἐκλέγονται τὰ Κράτη ὡς μέλη καὶ ἀποστέλλουν τοὺς ἀντιπροσώπους αὐτῶν, τὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐμπειρογνωμόνων ἐκλέγονται ἀπὸ τὴν Παγκόσμιον Ὀργάνωσιν Ὑγείας, χωρὶς νὰ συμπράξουν Κυβερνήσεις ἢ Κρατικαὶ Ὑπηρεσίαι. Τὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς Ναρκωτικῶν εἶναι, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, διοικητικοὶ ὑπάλληλοι, διότι καὶ τὰ περισσότερα τῶν θεμάτων μετὰ τὰ ὁποῖα ἀσχολεῖται αὕτη εἶναι διοικητικῆς φύσεως. Τὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐμπειρογνωμόνων εἶναι χημικοὶ ἢ φαρμακολόγοι, οἱ ὁποῖοι διὰ τῶν εἰδικῶν αὐτῶν δημοσιευμάτων ἀπέδειξαν ὅτι δύνανται νὰ ἔχουν ἔγκυρον γνώμην ἐπὶ θεμάτων τοξικομανίας. Ἡ ἐπισημονικὴ των γνώμη πρέπει νὰ εἶναι ἀνεπηρέαστος. Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη συνῆλθεν εἰς πρώτην σύνοδον ἐν Γενεύῃ τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1949. Ἐπηκολούθησαν τέσσαρες ἀκόμη

σύνοδοι. Ἡ τελευταία (πέμπτη) σύνοδος συνήλθεν ἐν Γενεύῃ πρὸ δύο μηνῶν.

Κύριον ἔργον τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐμπειρογνομόνων εἶναι νὰ γνωματεύῃ, ἐὰν συνθετικῶς λαμβανόμενα φάρμακα δύνανται νὰ προκαλέσουν τοξικομανίαν. Πρέπει νὰ λεχθῇ ὅτι, ἐὰν κατὰ τὸ 1940 ὑπῆρχεν ἡ Ἐπιτροπὴ Ἐμπειρογνομόνων, ἡ δολαντίνη θὰ ὑπήγετο ἐγκαίρως εἰς αὐστηρὸν διεθνή ἔλεγχον καὶ χιλιάδες ἀνθρώπων δὲν θὰ ἐγίνοντο δολαντινομανεῖς.

Διὰ νὰ ἐκφέρῃ γνώμην ἡ Ἐπιτροπὴ Ἐμπειρογνομόνων ἐξετάζει αὕτη τὴν χημικὴν σύνταξιν τοῦ νέου φαρμάκου. Ἐὰν ὑπάρχῃ στενὴ χημικὴ συγγένεια μεταξὺ τοῦ νέου φαρμάκου καὶ ἐνὸς ἤδη γνωστοῦ, ὡς προκαλοῦντος τοξικομανίαν, τότε ἐκφράζεται ἡ ὑπόνοια ὅτι καὶ τὸ νέον φάρμακον εἶναι ἐπικίνδυνον. Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν τὸ νέον φάρμακον ὑποβάλλεται εἰς τὸν ἔλεγχον τὸν καθοριζόμενον εἰς τὰς διεθνεῖς συμβάσεις μέχρις ὅτου ἀποδειχθῇ ὅτι δὲν ὑπάρχει κίνδυνος τοξικομανίας. Τὸ πρᾶγμα εἶναι βεβαίως ἀπλούστερον, ἐὰν ἐκ τῆς μελέτης τῆς διεθνοῦς βιβλιογραφίας προκύψῃ ὅτι μὲ τὸ νέον φάρμακον παρατηρήθησαν περιπτώσεις τοξικομανίας.

Σπουδαίαν βοήθειαν παρέχει εἰς τὴν ἐπιτροπὴν τὸ Ἀμερικανικὸν Ἰνστιτούτον ἐρεύνης τῆς τοξικομανίας, εἰς τὸ Lexington τῆς Πολιτείας Kentucky. Τὸ Ἰνστιτούτον τοῦτο εἶναι μοναδικὸν εἰς τὸν κόσμον. Ἀφ' ἐνὸς εἶναι θεραπευτήριον διὰ τὴν θεραπείαν τῶν τοξικομανῶν, ἀφ' ἑτέρου ἐξετάζει ἐπὶ ἐθελοντῶν, ἐὰν ἔνν νέον φάρμακον προκαλῇ τοξικομανίαν. Οἱ ἐθελονταὶ σπανίως εἶναι φυσιολογικῶς ἔχοντα ἄτομα. Κυρίως πρόκειται περὶ τοξικομανῶν εἰς τοὺς ὁποίους ἐξηγεῖται ὁ σκοπὸς καὶ ὁ τρόπος διεξαγωγῆς τοῦ πειράματος. Εἶναι γνωστὸν ὅτι ὁ μορφινομανὴς παρουσιάζει συμπτώματα στερήσεως, ἐὰν διακοπῇ ἡ χορήγησις μορφίνης. Παρουσιάζονται συμπτώματα διεγέρσεως, εἰς βαρεῖας περιπτώσεις γενικὴ κατὰπτωσις, ἣτις ἐνίοτε εἶναι ἐπικίνδυνος καὶ ἀναγκάζει τὸν ἰατρὸν νὰ δώσῃ μορφίνην. Ἐὰν δοθῇ τὸ φάρμακον τὸ ὅποιον θέλομεν νὰ ἐξετάσωμεν ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ιδιότητά του νὰ προκαλῇ τοξικομανίαν καὶ τὰ συμπτώματα στερήσεως τοῦ μορφινομανοῦς ὑποχωρήσουν, τότε παραδεχόμεθα ὅτι καὶ τὸ νέον φάρμακον προκαλεῖ τοξικομανίαν.

Αἱ γνωματεύσεις τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐμπειρογνομόνων διαβιβάζονται εἰς τὸ Ἐκτελεστικὸν Συμβούλιον τῆς Παγκοσμίου Ὁργανώσεως Ὑγείας, τὸ ὅποιον πρέπει νὰ τὰς δεχθῇ ἢ νὰ τὰς ἀπορρίψῃ. Δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ τὰς τροποποιήσῃ. Μέχρι τῆς σήμερον δὲν ὑπάρχει περίπτωσις ἀπορρίψεως γνωματεύσεως τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐμπειρογνομόνων ἐκ μέρους τοῦ ἐκτελεστικοῦ Συμβουλίου. Τοῦτο ἀποστέλλει τὴν γνωματεύσιν εἰς τὸν Γενικὸν Διευθυντὴν τῆς Παγκοσμίου Ὁργανώσεως Ὑγείας, ὅστις τὴν διαβιβάζει εἰς τὸν Γενικὸν Γραμματέα τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν πρὸς κοινοποίησιν εἰς τὰς Κυβερνήσεις, μέλη τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν. Αἱ διάφοροι Κυβερ-

νήσεις καλοῦνται νὰ ἐφαρμόσουν διὰ τὰ νέα φάρμακα τὰς διατάξεις τῶν περὶ «ναρκωτικῶν» διεθνῶν συμβάσεων.

Ἐπίσης περιπτώσεις ὅπου Κυβερνήσεις ζητοῦν ἀπὸ τὴν Ἐπιτροπὴν Ἐμπειρογνομόνων τὴν ἀπαλλαγὴν σκευάσματός τινος, περιέχοντος μορφίνην ἢ ἄλλο φάρμακον προκαλοῦν τοξικομανίαν, ἀπὸ τὰς διατάξεις τῶν διεθνῶν συμβάσεων. Εἰς ἀρκετὰς περιπτώσεις τοιαύτη αἴτησις ἀπερρίφθη.

Κατὰ τὴν δευτέραν σύνοδον τῆς Ἐπιτροπῆς τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1950 ἡ Ἐπιτροπὴ Ἐμπειρογνομόνων ἐκλήθη παρὰ τῆς Ἐπιτροπῆς Ναρκωτικῶν νὰ δώσῃ τὸν ὀρισμὸν τῆς τοξικομανίας. Ἐνῶ εἶναι εὐκόλον νὰ ὀρίσωμεν ἐπιστημονικῶς τί εἶναι ἐθισμὸς καὶ νὰ περιλάβωμεν εἰς τὸν ὅρον τοῦτον καὶ τὴν τοξικομανίαν, εἶναι δύσκολον νὰ δοθῇ ὀρισμὸς τῆς τοξικομανίας, ὅταν ἔχωμεν ὑπ' ὄψει τὸν κοινωνικὸν παράγοντα, ὅπως παρουσιάζεται εἰς τοὺς σκοποὺς τῶν διεθνῶν συμβάσεων.

Μετὰ πολλὰς συζητήσεις ἡ Ἐπιτροπὴ Ἐμπειρογνομόνων κατέληξεν εἰς τὸν ἐπόμενον ὀρισμὸν:

Τοξικομανία εἶναι κατάστασις περιοδικῆς ἢ χρονίας δηλητηριάσεως, ὀλεθρίας διὰ τὸ ἄτομον καὶ τὴν κοινωνίαν, προκαλουμένη διὰ τῆς ἐπαναλαμβανομένης χρήσεως ἐνὸς φαρμάκου (φυσικοῦ ἢ συνθετικοῦ).

Τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς τοξικομανίας περιλαμβάνουν:

1) Ἀκαταμάχητον ἐπιθυμίαν ἢ ἀνάγκην συνεχίσεως λήψεως τοῦ φαρμάκου καὶ προμηθείας αὐτοῦ διὰ παντὸς δυνατοῦ τρόπου.

2) Ροπὴν πρὸς αὔξησιν τῆς δόσεως.

3) Ἐξάρτησιν ψυχικὴν (ψυχολογικὴν) καὶ ἐνίοτε σωματικὴν ἀπὸ τὰς ἐνεργείας τοῦ φαρμάκου.

Θὰ ἐρωτήσῃ τις, ἐὰν τὸ κάπνισμα π. χ. ὑπάγεται εἰς τὴν τοξικομανίαν, ἀφοῦ καὶ ὁ καπνιστὴς ἔχει ἐνίοτε ἀκαταμάχητον ἐπιθυμίαν νὰ καπνίζῃ, νὰ αὐξάνῃ τὴν δόσιν, ὑπάρχει δὲ καὶ ψυχικὴ ἐξάρτησις.

Εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο πρέπει νὰ δοθῇ ἀρνητικὴ ἀπάντησις, διότι ἀπὸ τὸ κάπνισμα δὲν ἔχομεν κίνδυνόν τινα διὰ τὴν κοινωνίαν, οὔτε ἡ ἐπιθυμία τοῦ καπνιστοῦ εἶναι τελείως ἀκαταμάχητος. Ἐπίσης καπνισταὶ οἱ ὅποιοι κατὰ συμβουλήν τοῦ ἱατροῦ τῶν διακόπτουν τὸ κάπνισμα. Οὐδεὶς ἱατρὸς θὰ δώσῃ εἰς τὸν μορφινομανῆ τὴν συμβουλήν νὰ διακόψῃ νὰ κάμῃ ἐνέσεις μορφίνης. Τοιαύτη ἱατρικὴ συμβουλή θὰ ἦτο ἀφελὴς καὶ δὲν θὰ εἶχεν ἀξίαν. Ὁ μορφινομανὴς πρέπει διὰ νὰ θεραπευθῇ νὰ ἐγκλεισθῇ εἰς εἰδικὸν θεραπευτήριον καὶ νὰ στερηθῇ τῆς ἐλευθερίας του. Ταῦτα ἔχουσα ὑπ' ὄψει ἡ Ἐπιτροπὴ Ἐμπειρογνομόνων κατέταξε τὸν καπνὸν καὶ ἄλλα εὐφραντικὰ εἰς τὴν ὁμάδα τῶν φαρμάκων τῶν προκαλούντων ἔξιν. Τὰ φάρμακα ταῦτα λαμβάνονται μὲν χρονίως, δὲν προκαλοῦν ὅμως ὅλα τὰ χαρακτηριστικὰ τὰ ὅποια ἀναφέρονται εἰς τὸν

όρισμὸν τῆς τοξικομανίας καὶ γενικῶς δὲν θεωροῦνται ὀλέθρια διὰ τὰ ἄτομα καὶ τὴν κοινωνίαν.

Οἱ ἀσχολούμενοι μὲ τὴν προσπάσιον τῆς Δημοσίας ὑγείας πρέπει νὰ ἔχουν ὑπ' ὄψει ὅτι ἡ αὐστηρὰ καὶ πιστὴ ἐφαρμογὴ τῶν περὶ κυκλοφορίας τῶν ναρκωτικῶν νόμων δὲν ἐπαρκεῖ διὰ τὴν προστασίαν τῆς ὑγείας τοῦ λαοῦ. Ἡ κοινωνικὴ πρόνοια δέον νὰ περιλάβῃ καὶ τὸν τοξικομανῆ. Πρόσφατος Ἑλληνικὸς νόμος (τῆς 6 Ὀκτωβρ. 1954) προβλέπει ποινὴν φυλακίσεως ἢ χρηματικὴν ποινὴν δι' ἐκεῖνον «ὅστις ἤθελε καταληφθῆ ποιούμενος χρῆσιν ναρκωτικῶν οὐσιῶν διὰ σκοποῦς μὴ θεραπευτικούς». Κατ' ἄλλην διάταξιν τὸ δικαστήριον δύναται εἰς τοιαύτην περίπτωσιν «ἀντὶ τῆς ἀπειλουμένης ποινῆς νὰ διατάξῃ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ δράστου ἐν εἰδικῷ κρατικῷ καταστήματι πρὸς θεραπείαν, ἂν ἤθελε κρίνει ὅτι οὗτος ποιεῖται καθ' ἕξιν χρῆσιν ναρκωτικῶν οὐσιῶν».

Ἡ διάταξις αὕτη εἶναι ὀρθοτάτη. Ὁ τοξικομανῆς εἶναι ἀσθενὴς καὶ ἔχει ἀνάγκην εἰδικῆς περιθάλψεως ἐν Ψυχιατρικῇ Κλινικῇ. Τοῦτο πρέπει νὰ γίνῃ ὅχι μόνον διὰ νὰ τύχῃ καταλλήλου θεραπείας ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ συμφέρον τῆς ὀλότητος. Ὁ τοξικομανῆς ὅπως καὶ ὁ πάσχων μεταδοτικὴν νόσον δέον νὰ ἀπομονωθῆ.

Δυστυχῶς δὲν ὑπάρχουν παρ' ἡμῶν κατάλληλα θεραπευτήρια διὰ τὴν θεραπείαν καὶ ἀπομόνωσιν τῶν τοξικομανῶν.

Ἡ Ἑλλάς, Μεγαλειότατε, ἐπετέλεσε κατὰ τὸ τελευταῖα ἔτη, ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Ὑμετέρας Μεγαλειότητος, μεγάλας προόδους εἰς πολλοὺς τομεῖς τῆς κρατικῆς δραστηριότητος. Ἰδιαιτέρως δέον νὰ ἐξαρθῆ ὁ τομεὺς τῆς προληπτικῆς Ἰατρικῆς. Ἐλπίζομεν ὅτι εἰς τὸ προσεχὲς μέλλον θὰ ἐπιτελεσθοῦν πρόοδοι καὶ εἰς τὸν τομέα καταπολεμήσεως τῆς τοξικομανίας, αἱ ὁποῖαι θὰ μᾶς ἐπιτρέψουν σύγκρισιν μὲ τὰ ἄλλα πολιτισμένα Κράτη.